

● INFOTEHNOLOOGIA

Ajapaik tuvastab ajalugu fotodel

Ühe Nõva koolimaja klassiruumi on keset suvevaheaega hõivanud viis meest. Laudadele on mahutatud uhke arvutipark koos lisamonitoridega ja klass näeb välja nii, nagu toimuks seal parajasti võrgupidu.

LEMMI KANN
lemmi.kann@le.ee

Peoks võib seda olemist mingis mõttes isegi nimetada, sest iga mõnus koosviibimine tööst ja kodust eemal, looduskaunis Eesti paigas koos mõnusate kaaslastega, kellega on ühised huvid, on kahtlemata igati nauditav. Tegelikult peeti eelmise nädala teisipäevast reedeni Nõva koolimajas hoopis Ajapaiga arenduslaagrit.

Kui ma helistan kolmapäeval kogu ettevõtmise eestvedajale Vahur Puigile ja küsin, mis kell ma järgmisel päeval tulla võin, vastab ta, et vahet pole. „Ega meil mingit kindlat päevaplaani ole. Vahepeal käime küll rannas ujumas, aga me võime minna ka pärast jutuajamist,“ teatab Puik.

Fotodele tegemispaiak külge

Tunnike enne kolmapäeva keskpäeva on töö Nõva kooli klassiruumis täies hoos. Soomlane Kimmo Virtanen ja Eestis elav belglane Luc Saffre teevad Ajapaiga andmebaasis suurpuhastust, Hembo Pagi tegeleb Ajapaiga keskkonna testimisega, Kristo Kuival on käsil Ajapaigale mobiilirakenduse tegemine, Dmitri Don on parasjagu majast väljas ja Vahur Puik *chatib* Vadimiga Ukrainast, kes võtab asjast osa kaugtöö korras. Nad kõik teevad seda vabatahtlikult ja oma vabast ajast.

Lühidalt selgitades on Ajapaik ühisloomeplatvorm – keskkond, kuhu lisatakse ajaloolist pildimaterjali Eesti erinevaist paigust. Need on valdavalt fotod, ja neile „pannakse külge“ konkreetne koht kaardil, kus pilt kunagi tehtud on – kus fotograaf seis ja mis suunas pildistas. Seda nimetatakse geokodeerimiseks. „Muuseumides-arhiivides on suured fotokogud, mida juba aastaid järjest digiteeritakse, et need muutuksid ka veebis leitavaks. Aga siin on mõned suured „aga-d“. Väga tihti on piltide kirjeldused puudulikud, vigased või on koht üldse tuvastamata,“ selgitas Puik. See tähendab, et andmebaasides ja arhiivides on tuhandete kaupa fotosid, millest pole mingit kasu, sest keegi ei leia neid üles.

Vahur Puik (vasakult), Hembo Pagi, Luc Saffre, Kristo Kuiv ja Kimmo Virtanen testivad mobiili äppi, mida Kristo Nõval mitu päeva arendanud on.

LEMMI KANN

Näiteks on Eesti Rahva Muuseumi kogus foto, mille kirjeldus on „Tundmatu maakoht“. Tegelikult on sellel Tallinnas KUMU kõrval asuv tuletorn. Narva muuseumi kogus on foto praeguse välisministeeriumi hoone ehitamisest. Foto kirjeldus on lakooniline: kõrghoone ehitus. Selliseid näiteid on väga palju.

Juurde tuleb veel üks nüanss – kõik kirjeldused on eestikeelseid, mis tähendab, et muus keeles otsingud jooksevad liiva. Ja kui siia lisada veel Eesti ajalooline omapära – kõik võõrvõimud nimetasid ümber tänavaid ja kasutasid ohtralt erinevaid lühendeid. Sellesama välisministeeriumi pilte on veebis näiteks märgiga EKP KK hoone. Karta on, et isegi kuldsete kuuekümmendate põlvkond ei hakka praegust välisministeeriumi selle lühendi järgi otsima. Kellele on lühend võõras, avab siinkohal loo lugemise kõrvale Google'i otsingu.

„Kui foto on kaardile märgitud, siis selle leidmine ei sõltu

enam keelest ega kirjeldusest. Avad kaardi, suumid huvipakkuvasse piirkonda sisse ja näed ära, mis fotod seal on,“ selgitas Puik Ajapaiga peamist missiooni.

„Aga kõik see on tehtav ainult talgutööna. Kõik, kes tahavad ja viitsivad aidata, saavad seda teha,“ ütleb Puik.

Eesti keeles nimetatakse sellist töövormi ühisloomeks, inglise keeles *crowdsourcing*’uks. „Muuseumid ja arhiivid vajavad teadmisi, mida on inimestel, kes on mööda Eestit laiali. Mingi kohaliku foto oskab kaardile kõige paremini märkida ikka kohalik inimene,“ seletab Puik.

Praeguseks on Ajapaigas üle 130 000 pildi, millest ära on kaardistatud peaaegu 75 000 pilti. See on aga vaid piisk Eesti ajalooliste fotode meres.

Neid Ajapaiga kasutajaid, kes on vähemalt ühe pildi kaardile märkinud või mõnda asukohta kinnitanud, on üle 8000. „Tõeliselt aktiivseid kaardistajaid on

palju – võime rääkida kümnest,“ ütleb Puik.

Enne ja nüüd

Ajapaiga teine suur eesmärk on refotografeerimine ehk ülepildistamine – täpselt sama kaader pildistatuna enne ja nüüd. Et seda saaks teha, peab kõigepealt muidugi teadma, kus täpselt on vana foto tehtud. Ülepildistatud pilte saab ise Ajapaika lisada. Selle tarbeks sündis juba 2013. aastal ka mobiilirakendus, mis kogu ettevõtmise tunduvalt lihtsamaks ja mugavamaks teeb.

„Sellest rakendusest näeb inimese pilte sellest kohast, kus ta parasjagu on,“ seletab Puik ja näitab oma mobiilist fotot Laiumi poe majast, mis asub kohe koolimaja kõrval. Kui hakata sama kohta uuesti pildistama, asetab rakendus vana foto poolläbi paistvalt nutiseadme kaamera vaate peale, mis aitab pildistajal aru saada, kas ta asub objektist õigel kaugusel ja õige nurgalt. „See teeb ülepildistami-

se palju lihtsamaks ja täpseks,“ räägib Puik.

Ülepildistamine ei ole muidugi uus leiutis – seda on tehtud ka varem. Ja ühel hetkel on ka ülepildistatud pilt juba ajalugu. „Seda saab käsitleda uue infokihina, mis annab võrdlusvõimaluse, milline oli mingi paik enne ja nüüd,“ ütleb Puik.

Võib-olla on vanal fotol selle koha peal hoone, mida enam ei ole. Või siis vastupidi. Või on hoone ümber ehitatud.

„Aga ülepildistajaid on praegu vähem kui kaardistajaid,“ nendib Puik.

Et asi hasartsemaks teha, on Ajapaigas kasutusel piltide kaardile märkjate ja ülepildistajate edetabelid – iga tegevus toob teatud arvu punkte. „Kui pilt arvuti taga istudes kaardile märkida, saab 150 – 300 punkti sõltuvalt täpsusest ja muudest parameetritest, mille Ajapaiga algoritm välja arvutab. Kui teha uus refoto, mis eeldab suuremat pingutust – inimene sõidab kohale, otsib

üles konkreetse koha ja seejärel veel punkti, kus fotograaf vana pilti tehes seis – selle eest saab 1250 punkti,“ toob Puik näite.

Tegelikult pakub Ajapaik lihtsat võimalust huvitavamaks teha kasvõi kõige tavalisem ohtune ja lutuskäik koeraga – avad nutifoneis Ajapaiga ja vaatad, kas läheduses on märgitud mõni foto kohast, mida saaks üle pildistada.

„Ideede puudust meil ei ole,“ muigab Puik ja selgitab, et järjekorras on ootamas mitu täienäidet, mis Ajapaiga askeldamise veel mugavamaks ja veel ägedamaks teevad. „Aga praegu olemisest peamiselt keskendunud veel tuumikfunktsionaalsusele.“

Samal ajal, kui Vahur Puik ja kümned vabatahtlikud Eestist ning piiri tagant Ajapaiga IT-arendusega tegelevad, võib igaüks ka ise endal elu Ajapaiga abil põnevamaks teha ja sellega ühtlasi Ajapaiga arengule kaasa aidata – nutikas kaameraga telefon ja sõbrad kaasa ning Eesti-maad avastama!

VV PRODUCTIONS

AASTA SUURIM TUUR

Laula mu laulu VOL.2

Sweetuur

ÕHTUT JUHIB OTT SEPP

KARL-ERIK TAUJAR,
TANEL PADAR, TÕNIS MÄGI,
GENKA, LENNA JA INES

P. 12.08 HAAPSALU LOSSIHOOV

KÜLALISESINEJA HAAPSALUS:
KOIT TOOME

PILETID

PILETILEVI
JA KOHAPEAL

ALGUS
KL 20

12.08 KURESSAARE LOSSIHOOV
13.08 PÄRNU VALLIKÄÄR
14.08 RAKVERE LAULULAVA
15.08 TALLINNA LAULULÄK

19.08 PÕLVA INTSIKURMU
20.08 TARTU LAULULÄK
21.08 VILJANDI LAULULÄK

KOHAPEAL JAGAB VIKING LINE SODUSKUPONGE SOOME, TÕBE SUUND/REISIA (KUNI 4 INIMEST ÜHE KUPONGIGA). KEHTIB KUNI 31.01.2019 (V.A. 21.12-27.12.2018)

Lipton

Elmar

SKODA TALLINN

Banijay Rights

saku

Telia

VIKING LINE